

**Sociaal
Werk**
Nederland

Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht

030 721 07 21

info@sociaalwerk.nl
www.sociaalwerknederland.nl

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen
mevrouw drs. C.J. Schouten
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum

Utrecht, 28 juni 2023

Onderwerp

Reactie LOSR op internetconsultatie 'PW in balans'

Ons kenmerk

23.025

Contactpersoon

vanelten@sociaalwerk.nl
cisca.vanrhijn@denhaag.nl
m.boeking@mdflevoland.nl

Geachte mevrouw Schouten,

De Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR) maakt graag gebruik van de mogelijkheid om via internetconsultatie te reageren op het wetsvoorstel tot wijziging van de Participatiewet in verband met het op onderdelen in balans brengen van de wet tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving, kort genoemd het wetsvoorstel 'Participatiewet in balans'.

De LOSR is verheugd om te merken dat de regering wijzigingen in de Participatiewet wil gaan aanbrengen om de ervaren hardheden weg te nemen en de menselijke maat en het vertrouwen als centrale begrippen te verankeren in de wet. Om die reden kunnen wij ons vinden in de meeste van de in het wetsvoorstel genoemde wijzigingen.

Toch maken wij ons zorgen over bepaalde effecten van enkele wijzigingen en zien we ook enkele gemiste kansen. In deze reactie zullen wij daarvan een opsomming geven en bij die opsomming zoveel mogelijk aansluiten bij de volgorde in de Memorie van Toelichting (MvT).

3.1 Harmonisatie aanvullende bijzondere bijstand voor jongmeerderjarigen

1. Wij merken dat zowel uit- als thuiswonende jongeren met een Participatiewet-uitkering moeilijk rond kunnen komen. Wonen ze thuis, dan ervaren vooral de alleenstaande ouders een forse terugval in inkomen als hun jongste kind 18 jaar wordt. De kinderbijslag en het kindgebonden budget vallen dan weg. De algemene bijstandsnorm van de jongere is dan onvoldoende om deze terugval in inkomen op te vangen. De LOSR verzoekt de regering dan ook om deze algemene bijstandsnorm voor thuiswonenden te verhogen.

Ook uitwonende jongeren ervaren vaak financiële problemen. Zeker omdat de woonlasten de laatste tijd zijn gestegen komen ze moeilijk rond. In vergelijking met studenten zijn deze jongeren vaak niet goed in staat om bij te verdienen en zijn ze aangewezen op de uitkering. Wij willen de regering daarom vragen om de jongerennormen te laten aansluiten bij die van de Toeslagenwet.

2. Het vergroten van de rechtszekerheid voor de jongere wordt als een belangrijke reden genoemd om te kiezen voor de harmonisering van de normen. Tegelijk wordt aangegeven dat

er kan worden afgeweken van de norm als er sprake is van beduidend hogere of juist lagere kosten.

Dat maatwerk mogelijk is zien wij als positief. Het lijkt ons echter wenselijk dat de regering kaders aangeeft om te bepalen wanneer er sprake is van beduidend hogere of beduidend lagere kosten. Wij verwachten dat gemeenten daardoor makkelijker overgaan tot maatwerk en dit zal ook de rechtszekerheid ten goede komen.

3. Er zullen gemeenten zijn die momenteel een hoger bedrag aan bijzondere bijstand verstrekken dan in dit wetsvoorstel wordt genoemd. Het lijkt ons raadzaam om voor deze situaties een overgangsrecht te creëren.

3.2 Giften

De LOSR verzoekt de regering om in de regelgeving met betrekking tot kwijtschelding belastingen op te nemen dat het bedrag aan giftenvrijlating niet als inkomen wordt gezien.

3.4 Vermogen

Wij kunnen ons vinden in het voorstel om voor de vaststelling van het vermogen zowel bij aanvang van de uitkering als tussentijds naar het daadwerkelijke vermogen te kijken. Wel verwachten we dat het soms moeilijk kan zijn voor een belanghebbende om aannemelijk te maken dat het hogere vermogen een gevolg is van spaarzaamheid. Zeker als de vermogensvaststelling door een gemeente niet jaarlijks wordt gedaan.

3.5 Maatwerkmogelijkheid bij de vierwekenzoektermijn voor jongeren tot 27 jaar in kwetsbare situaties

Wij pleiten ervoor om de zoektermijn van vier weken voor jongeren tot 27 jaar helemaal af te schaffen en het aanvraagproces voor jongeren weer gelijk te laten lopen met dat voor aanvragers van 27 jaar en ouder. Op het moment dat de jongeren een beroep doen op de Participatiewet beschikken ze al over onvoldoende bestaansmiddelen. De kwetsbare jongeren zijn lang niet altijd in beeld en juist bij hen gaat het tijdens die zoektermijn vaak mis; ze missen bijvoorbeeld afspraken, voeren opdrachten niet goed uit. Het komt dan niet tot een aanvraag waardoor ze opnieuw met de melding moeten starten. Als aan hen uiteindelijk een uitkering wordt toegekend zijn vaak meerdere schulden ontstaan.

Zonder de zoektermijn hebben gemeenten al voldoende mogelijkheden om de jongere tijdens of direct na het afhandelingsproces van de aanvraag te stimuleren richting werk of opleiding.

3.6 Afwijken van het principe aanvraagdatum is ingangsdatum: bijstand met terugwerkende kracht

De LOSR staat er positief tegenover dat het mogelijk wordt om een bijstandsuitkering met terugwerkende kracht te verlenen indien individuele omstandigheden daartoe noodzaken. Tegelijk willen wij de regering erop attenderen dat een nabetaling over een voorgaand kalenderjaar nadelige financiële gevolgen voor de bijstandsgerechtigde met zich mee kan brengen. Een oplossing zou kunnen zijn om de gemeenten de mogelijkheid te geven om een nabetaling over een voorgaand kalenderjaar onbelast te verstrekken. Als dit niet mogelijk is moeten gemeenten de burger informeren over de gevolgen en hulp aanbieden om deze gevolgen weg te nemen.

3.9 Bijstandsnorm alleenstaande ouder zonder alo-kop

De LOSR kan zich er uiteraard in vinden dat de vaste lijn binnen de jurisprudentie wordt gecodificeerd. Wel willen wij de regering vragen om tegelijk een oplossing te bieden voor de bijstandsgerechtigden die o.g.v. de Participatiewet als alleenstaande ouders worden gezien, maar o.g.v. de Awir een toeslagpartner hebben die geen niet-rechthebbende partner o.g.v. art. 11 Participatiewet is.

Mogelijk kan dit opgelost worden door aan art. 24a onder c het volgende toe te voegen ‘.of waarvan de toeslagpartner geen partner is in de zin van de Participatiewet’.

Wij geven hieronder twee voorbeelden ter verduidelijking:

- Denk bijvoorbeeld aan een alleenstaande ouder met een inwonende meerderjarige neef in het geval dat er geen sprake is van een gezamenlijke huishouding. Zij kunnen de kosten delen, maar aangezien het hier niet gaat om een gezamenlijke huishouding of (huwelijks)partner kan niet van de neef verwacht worden dat hij, afgezien van een bijdrage in de woonlasten, verder bijdraagt aan de kosten van het huishouden of aan de kosten van de kinderen. De alleenstaande ouder die geen alo-kop ontvangt en vanwege de kostendelersnorm een lagere uitkering ontvangt zal dan financieel in de knel komen.
- Daarnaast komt het voor dat de toeslagpartner elders verblijft (bijv. na het vertrek van een nog gehuwde partner of bij detentie van de gehuwde partner). Indien zij duurzaam gescheiden leven, is deze elders verblijvende partner geen partner voor de Participatiewet. De achtergebleven partner is dan volgens de Participatiewet een alleenstaande ouder maar zal o.g.v. het nieuwe art. 24a niet automatisch een hogere uitkering gaan ontvangen. Deze alleenstaande ouder zal, zonder alo-kop, rond moeten komen van de alleenstaande norm.

De alo-kop is een wezenlijk onderdeel van het bestaansminimum van een alleenstaande ouder. De sociaal raadslieden hebben de afgelopen jaren gezien dat het verschil in definiëring van het partnerbegrip in de Awir en Participatiewet veel alleenstaande ouders in financiële problemen heeft gebracht. Gemeenten gaan in de praktijk verschillend om met de mogelijkheid van het verstrekken van een compensatie voor het gemis van een alo-kop o.g.v. art. 18 lid 1 Participatiewet. Voor het vergroten van de bestaanszekerheid is het daarom van belang dat duidelijk in de wet wordt vastgelegd dat ook in bovengenoemde situaties de 90%-norm moet worden verstrekt.

De LOSR wil er tevens voor pleiten om de 20% compensatie voor het ontbreken van de alo-kop te verstrekken in de vorm van onbelaste bijstand. Alleenstaande ouders die o.g.v. de Awir wel recht hebben op de alo-kop ontvangen die immers ook onbelast. En zeker voor alleenstaande ouders waarvan de Awir-partner elders woont zal een belaste verstrekking leiden tot een lager recht op toeslagen en andere miniregelingen.

Daarnaast willen wij de regering vragen om een mogelijkheid te bieden voor het verstrekken van deze 90%-norm met terugwerkende kracht in die situaties dat de alo-kop wordt teruggevorderd van een, volgens de Participatiewet, alleenstaande ouder omdat de Belastingdienst achteraf constateert dat de belanghebbende toch een toeslagpartner had o.g.v. de Awir.

4.1 Verruiming van de bijverdiengrenzen

Voor AIO-gerechtigden heeft het niet verrekenen van 25% van de inkomsten uit arbeid gedurende een jaar mogelijk wel een effect op het recht op toeslagen. Met name als gepensioneerden wat meer verdienen is er een lager recht op toeslagen.

Bijvoorbeeld een echtpaar dat volledig afhankelijk is van de AIO. Indien zowel mijnheer als mevrouw € 750,00 per maand verdienen dan kan er 2 x € 187,50 per maand worden vrijgelaten. Het verzamelinkomen van dit echtpaar zal dan met minimaal € 4.500,00 per jaar toenemen. Dit zal gevolgen hebben voor hun recht op de zorgtoeslag.

Bij AOW-minners zal er inderdaad vrijwel geen effect zijn op de toeslagen.

Om elk risico op een hoger fiscaal jaarinkomen en daardoor een lager recht op toeslagen weg te nemen pleit de LOSR ervoor om parttime werk te belonen door het verstrekken van een onbelaste premie in plaats van een deel van de inkomsten vrij te laten.

Of nu gekozen wordt voor de bijverdienregeling of het verstrekken van onbelaste premies, in beide gevallen is het verder van belang dat zij niet als inkomen meetellen bij de vaststelling van het recht op de individuele inkomstenstoeslag, kwijtschelding belastingen en andere minimaregelingen.

De regering stelt tot slot dat deze bijverdienregeling alleen mogelijk is indien belanghebbende een inkomen heeft onder de voor hem geldende bijstandsnorm. Dit is een verslechtering ten opzichte van de huidige situatie. Het beëindigen van de uitkering zodra iemand evenveel als de voor hem geldende bijstandsnorm verdient zal demotiverend werken en leiden tot een armoedeval.

4.3 (Automatisch) verrekenen van inkomsten uit arbeid op basis van gegevens uit de Polisadministratie

De LOSR ziet zeker de voordelen van dit automatische proces, maar maakt zich wel zorgen om het feit dat 60% van de werkgevers niet binnen het huidige tijdvak loonaangifte doet. Doordat de gegevens in de Polisadministratie pas later beschikbaar zijn zullen de inkomsten vaak pas in een volgend tijdvak verrekend kunnen worden. De inkomstenverrekening zal dus achter blijven lopen. Op dit moment is niet goed te overzien of dit ongewenste gevolgen heeft voor de bijstandsgerechtigden. Wij willen de regering daarom vragen om de automatische verrekening in combinatie met de invoering van het bufferbudget na een jaar te evalueren.

4.5 Invoering bufferbudget

1. Volgens de MvT (pagina 58) kan het bufferbudget o.a. worden ingezet om vorderingen die ontstaan door het verrekenen van inkomen te vereffenen. De vordering wordt hiermee niet kwijtgescholden, maar voldaan vanuit het bufferbudget. Wij vragen ons af wat dit betekent voor de invordering. Kan de gemeente de vordering nog steeds invorderen op grond van de oorspronkelijke terugvorderingsbeschikking of beschikking verrekening inkomsten of wordt het bufferbudget dan teruggevorderd?

2. Net als bij de giftenvrijlating is het van belang dat het bufferbudget vrijgelaten wordt bij het bepalen van het recht op kwijtschelding belastingen.

5.6 Ruimte voor mantelzorg

De regering constateert dat bijstandsverlening en mantelzorg soms op gespannen voet met elkaar staan en wil daarom meer ruimte creëren voor mantelzorg. Het is een goede stap in die richting door een uitzondering te maken op het gezamenlijke huishoudingsbegrip bij intensieve mantelzorg. Wij zien het echter als een gemiste kans dat intensieve mantelzorg niet tegelijk ook als een uitzondering op de kostendelersnorm wordt geformuleerd. Door de kostendelersnorm ervaren veel mantelzorgers nu financieel nadeel. Bijstandsgerechtigden ervaren hierdoor een drempel om bijvoorbeeld hun zorgbehoevende ouder in huis te nemen.

Met vriendelijke groet,

André Moerman
Voorzitter
Signaleringscommissie LOSR

Lex Staal
Directeur – bestuurder
Sociaal Werk Nederland